

JAK ZMAPOVAT POTŘEBY KOMUNITY

CENTRUM METODICKÉ PODPORY PRO KOMUNITNÍ PRÁCI V MSK

Jakmile jsme provedli zmapování komunity/lokality, můžeme přejít k mapování potřeb, které nejsou v komunitě uspokojeny. Ty lidé často popisují jako „problémy“ (Netting et al., 2016). Účelem mapování potřeb je identifikovat témata, která chtějí členové komunity řešit, stanovit jejich priority a formulovat cíl, kterého má být dosaženo.

JAKÁ JE ÚLOHA KOMUNITNÍHO PRACOVNÍKA?

Komunitní pracovník do komunity často přichází na základě iniciativy nějaké organizace, která chce vyvolat změnu. Komunita sama nemusí mít na počátku spolupráce žádný konkrétní zájem nebo téma, které chce řešit. Mnohé komunity (zejména sociálně vyloučené) jsou v situaci, která je pro ně složitá, a ze které nevidí cestu ven.

Úlohou komunitního pracovníka je pak aktivizovat členy komunity, podporovat je ve formulaci vlastních přání a potřeb a provázet je procesem změny.

Komunitní pracovník tedy nepřichází jako expert na situaci, naopak do jejího řešení, v co největší míře, zapojuje členy komunity. Uplatňuje zásady participativního přístupu (Gojová et al., 2018). Komunita sama je expertem na svůj život a je komunitnímu pracovníkovi rovnocenným partnerem.

JAK MAPOVÁNÍ POTŘEB PROVÉST?

Mapování potřeb je nutné provádět vždy osobně. Na začátku je potřeba promyslet metodu, kterou pro tento účel zvolíme. Jednou z osvědčených metod je veřejné setkání. Mapování potřeb může probíhat následujícím způsobem:

Oslovení členů komunity

Veřejné setkání

Volba témat

1) Oslovení členů komunity

Už při mapování komunity/lokality je vhodné oslovit co největší počet jejích členů. Ptáme se jich na život v lokalitě, a pokud s komunitní prací začínáme, vysvětlujeme jim její podstatu. Tímto způsobem se s lidmi více seznámíme a začínáme budovat důvěru. Oslovené členy pozveme na plánované veřejné setkání, kde jim nabídneme možnost diskutovat o záležitostech, které si přejí v lokalitě změnit. Současně vytvoříme tištěné pozvánky, které lidem rozdáme do poštovních schránek, a vylepíme je na viditelná místa v lokalitě.

Tipy na otázky: Jak se Vám v komunitě/lokalitě žije? Co se zde daří, a co k tomu přispívá? Co Vás tíží? Co byste si přál/a změnit a jak? Znáte nějaké aktivní lidi, kteří by chtěli tady něco zlepšit?

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Moravskoslezský kraj

2) Veřejné setkání

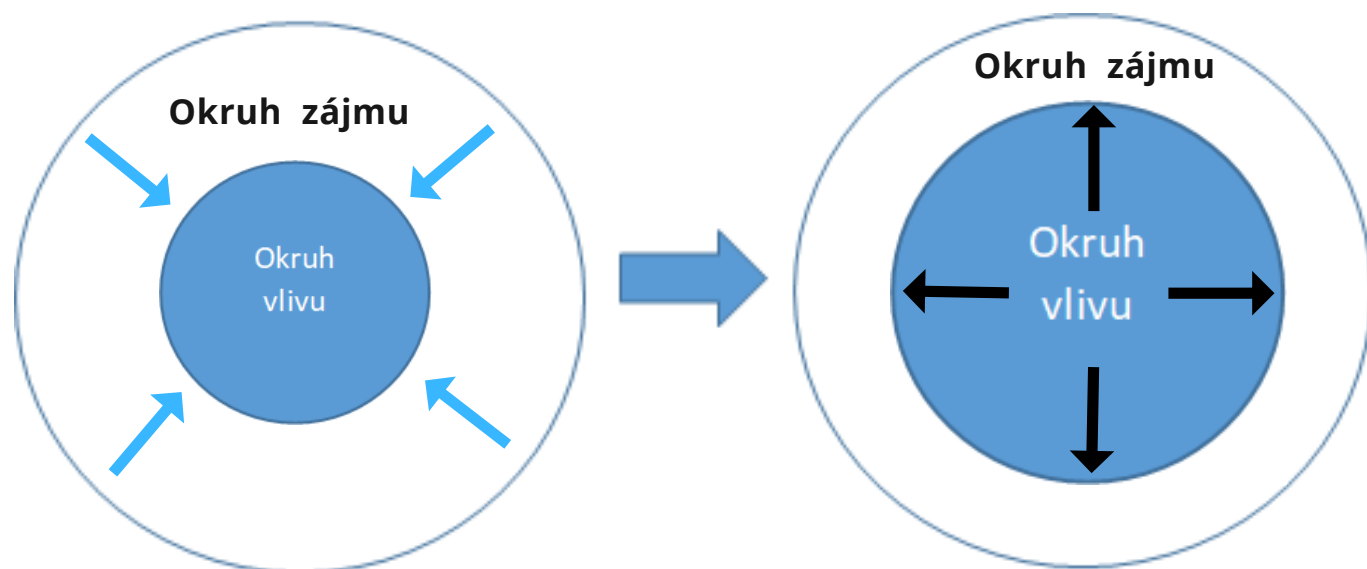
Veřejné setkání realizujeme z počátku vždy venku a odpoledne, na místě, které je frekventované, a kde se členové komunity přirozeně potkávají. Cílem veřejného setkání je formulovat témata (problémy), která chtějí lidé řešit a budovat pocit jednoty v komunitě.

Na úvod setkání lidem sdělíme jeho účel, délku (nemělo by přesáhnout 2 hodiny) a organizaci (kdo jej povede a jakým způsobem). Mapování potřeb může probíhat za využití různých technik. Jednou z nich je brainstorming, kdy lidé sdělují co nejvíce nápadů na probírané otázky. V tomto případě komunitní pracovník (nebo jiná osoba) zapisuje nápady na flipchartový papír umístěný na viditelném místě. Nápady je vhodné sepisovat jazykem komunity, není vhodné je příliš přeformulovávat. Po vyčerpání podnětů zapsaná témata shrneme a vybídneme účastníky k hlasování pro jedno až tři z nich, která preferují. Hlasování může mít různé podoby – účastníci mohou své preference vyjádřit například formou zakreslení čárky k příslušnému tématu nebo nalepením barevného lepicího štítku. Závěrem se domluvíme na termínu druhého veřejného setkání, kde se budou témata dále rozpracovávat. Vhodné je setkat se po týdnu, maximálně dvou. Důležité je, aby dostali prostor ženy i muži různých věkových kategorií. Pokud se některé skupiny do mapování potřeb nezapojily, můžeme se s nimi setkat zvlášť. Seznam z veřejného setkání poté doplníme o jejich podněty.

Tipy na další techniky pro mapování potřeb: dotazník/anketa, kresba, práce s obrázkovými kartami, World Café.

3) Volba témat

Po mapování potřeb témata zpracujeme – seřadíme je dle výsledků hlasování a přepíšeme do čitelné podoby. Měli bychom zvážit, která témata jsou reálná a splňují Kahnova kritéria. Pokud chceme začít v komunitě/lokalitě něco měnit, musíme se zaměřit na věci, které můžeme ovlivnit. Schuringa (2007) to popisuje na metafoře dvou okruhů: zájmu a vlivu.

Okruh zájmu zahrnuje vše, co se v našem životě a okolo nás děje. Tento okruh máme obvykle široký.

Okruh vlivu zahrnuje to, co můžeme ovlivnit a měnit.

Při výběru témat je proto vhodné zamyslet se, do kterého okruhu spadají. Schuringa (2007) zdůrazňuje, že právě malými úspěchy se lidé učí být aktivnějšími občany a mají motivaci participovat na dění ve společnosti. Tím, že se zaměříme na okruh vlivu, jej budeme s jednotlivými kroky postupně rozšiřovat.

Témata, kterými se budeme zabývat, **by měla splňovat také tzv. Kahnova kritéria:**

- Existuje vysoká pravděpodobnost dosažení úspěchu (především v počátcích spolupráce je pro komunitu klíčové zažít úspěch).
- Práce na tématu umožňuje komunitní spolupráci.
- Téma členy komunity sjednocuje.
- Téma je vnímáno členy komunity jako problém, který vyžaduje řešení.
- Téma se týká významné části komunity.
- Téma umožňuje organizování aktivit na komunitní úrovni.
- Téma se týká záležitostí, o kterých jsou lidé ochotni mluvit veřejně.
- Lidé mají motivaci se na řešení tématu podílet.
- Téma je možné členům komunity a veřejnosti snadno vysvětlit.

Seřazená témata je nutné diskutovat a reflektovat s lidmi. Výše uvedená kritéria nám slouží k vhodnému výběru a ujasnění, které téma je možné realizovat metodou komunitní práce. Vaše názory by však neměly představovat dogma, ale vést k diskuzi o reálných možnostech řešení jednotlivých témat. Na komunitě je rozhodnutí, kterým z nich se bude věnovat. Následně přecházíme ke tvorbě pracovních skupin, které se budou zvolenými tématy zabývat a k dohodnutí dalších postupů práce. Tímto krokem končí mapování potřeb.

Závěrem

Ne každá komunita je připravena na realizaci komunitní práce. Pokud se komunitě nedaří nalézt témata, která jsou reálná a splňují Kahnova kritéria, musíme zvážit, zda je pro ni tato metoda práce vhodná. Již při mapování je dobré nezapomínat na zapojení dalších sociálních pracovníků spolupracujících s obyvateli komunity, kteří lidem pomáhají řešit základní potřeby (finance, bydlení, zaměstnání). Jejich zapojení je pro komunitní práci důležité. Pokud lidé nemají uspokojeny základní potřeby, může to komplikovat jejich angažovanost ve veřejných tématech.

Použité zdroje:

SCHURINGA, L. 2007. *Komunitní práce a inkluze Romů*. Ostrava: Radovan Goj.

GOJOVÁ, A., GOJOVÁ, V., BURDA, M., GŘUNDĚLOVÁ, B., STANKOVÁ, Z., GLUMBÍKOVÁ, K., VÁVROVÁ, S., ŠTĚPNIČKA, M. 2018. *Identifikace a analýza faktorů přispívajících k účinnosti a efektivnosti komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita. Výzkumná zpráva.

Tento text vznikl v rámci projektu: „Podpora komunitní práce v MSK II“, reg. číslo CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_007/0010387, je spolufinancován z prostředků ESF v rámci Operačního programu Zaměstnanost a státního rozpočtu.

JAK ZMAPOVAT POTŘEBY KOMUNITY

Zuzana Stanková, Hana Žurovcová, Barbora Gřundělová, Adéla Recmanová

Vydal: Moravskoslezský kraj
28. října 117
702 18 OSTRAVA

Vydání: první
Rok vydání: 2020

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Moravskoslezský
kraj